

PRESES APSKATS

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

22-03-2024

Preses apskatā lasiet: par tipogrāfa Kristofa Plantēna iespiedpreses kopijas gaidāmo atklāšanu Latvijas Nacionālajā bibliotēkā; laikraksta "Kultūrzīmes" redaktora Gunas Rozes slejā minēta LNB un norišu kopa "Latviešu grāmatai 500"; par grāmatu mākslas konkursa "Zelta ābele" balvu pasniegšanu; Gāliņciema bibliotēkas bijušās telpas gaida jaunus nomniekus; par Veselavas bibliotēkas pārcelšanos uz jaunām telpām; par Turlavas bibliotēkas darbības pilnveidošanu; par dzimtās latgaliešu valodas dienas atzīmēšanas pasākumiem Pušmucovas bibliotēkā; par Ventspils bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem; laikrakstam "Tēvzemīte"-30; Ulbrokas bibliotēkas vadītāja Daiga Brigmane par novada kultūrvēsturisko saturu periodiskajos izdevumos; Ulbrokas bibliotēkā noritējusi kultūras žurnālistes Liegas Piešiņas vadītā tikšanās ar ukraiņu literatūras tulkotāju Māru Poļakovu; u.c. bibliotēku aktualitātes.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

IESPIEDPRESĒS KOPIJA

◀ **LATVIJAS** Nacionālās bibliotēkas (LNB) piektā stāva ātrijā 22. martā plkst. 15 notiks XVI gadsimta tipogrāfa Kristofa Plantēna iespiedpreses kopijas atklāšana. To rekonstruējuši Rīgas Valsts tehnikuma meistari. Katram interesentam būs iespēja to izmēģināt darbībā. Iespiedpreses kopija rūpīgi veidota, balstoties Plantēna – Moretusa muzeja (Beļģijā) rasējumos.

Avots: Diena

Datums: 20-03-2024

VIEDOKLIS

GUNA ROZE,
rakstniece, publiciste

Pasaki, vai tu lasi...

Pirms gada kopā ar kolēģēm no Tukuma domes devāmies pieredzes gušanas brauciena uz UNESCO Literatūras pilsētu Viļņu. Rudenī arī Tukums ieguva šo titulu, taču ne par to vēlos runāt. Toreiz Viļņas kolēģēm pajautāju, kādi ir riski, darbojoties tiklojumā. Atbilde bija neprognozēta: "Pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām pastāv risks, ka jaunajam deputātu sastāvam kultūra ir nevēlams svešķermenis, un tas draud ar titula zaudēšanu, kas nozīmē – iespēju zaudēšanu." Ta noticis UNESCO Dizaina pilsētai Kauņai, kur vietējie entuziasti cīnās, aiz matiem izvelkot reiz nopelnītā statusa dzīvību, cerība, ka nākamais sasaukums būs saprātīgāks.

Pagājušā gada nogalē Latvijas Kultūras vēstnieku seminārā Liepājā saņemu šo pašu jautājumu – kādi riski pastāv Tukumam kā pasaules līmeņa statusu ieguvušai pilsētai? Citēju Viļņas kolēģes, klusībā cerot, ka Kauņa ir izņēmuma gadījums. Diemžēl debātes liecināja par pretējo – Latvijas pašvaldībās izņēmums ir izpratne par to, cik nenovērtējama loma kultūrai ir labbūtības un vides attīstības kontekstā. Vispirms tāpēc, ka cilvēks izvēlas dzīvot tikai tur, kur mīt kultūra.

**"Cilvēks
izvēlas
dzīvot tikai
tur, kur mīt
kultūra."**

Pat ja viņš apgalvo, ka ir kultūras nelietotājs, tomēr izvēliesies dzīvot vidē, kur kultūras klātbūtne jūtama nepārprotami.

Pirms nedēļas Siguldā apmeklēju iedvesmojošu Lasīšanas veicināšanas forumu norišu cikla "Latviešu grāmatai 500" ietvaros, kas notika ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Siguldas novada pašvaldības un Latvijas Bibliotekāru biedrības atbalstu. Piedzīvoju gluži fizisku sāpi, uzzinot, cik "iepriecinoša" ir Latvijas bērnu un jauniešu lasīšanas prasmes. Bet bez tas cilvēks iestieg līmeni, kur eksistē analfabēti. Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieks kultūrpolitikas jautājumos Uldis Zariņš forumā sacīja: "Pēdējie lasīšanas starptautisko pētījumu rezultāti skaidri pasaka, ka problēma ir, un tā ir jārisina. Bez lasīšanas cilvēks nespēj normāli funkcionēt mūsdienu sabiedrībā; ja nespēj izlasīt un saprast zaļu lietošanas pamācību vai tostera lietošanas pamācību, viņš nav derīgs šai sabiedrībā. (...) Sabiedrība pēdējos gados ir kļuvusi aizvien melnbaltāka, sašķeltāka, neiecietīgāka, un tā ir problēma. Arī šo problēmu var risināt caur lasīšanu – caur jebkuru kultūras veidu, kas jauniešus padara empātiskākus, cilvēkus mīlošākus un emocionāli inteliģentākus. Lasīšana ir viens no lieliskākajiem veidiem, kā šīs īpašības veicināt. Lasīšana padara nākotnes sabiedrību ne vien izglītotāku, bet padara cilvēkus par cilvēkiem, un tas ir pats svarīgākais."

Klausījos un domāju: "Lūk, kur vērts ieguldīt, ja pašvaldība un valsts nevēlas analfabētisku sabiedrību! Šo un vēl citas aizjūtas būtu vajadzējis dzirdēt (nevis noklausīties, bet sadzirdēt) pašvaldību vadītājiem." Būtu svētīgi sarīkot kultūrvides forumu tieši vietvaru priekšstāvjiem, turklāt bez iespējas savā vietā deleģēt kultūras pārvalžu vai kultūras centru vadītājus, jo kultūras nozares cilvēkus nav nepieciešamības parļiecināt, ka bez kultūras nav nekā. Uz eksperimentālo forumu pašvaldību vadītājiem būtu vēlams ierasties kopā ar svītu – ar vietniekiem, izpilddirektoriem un viņu vietniekiem, deputātiem.

Iztēlojos šo sanākšanu tukšā, pelēkā telpā, kur vienīgā mūzika ir tehniski trokšņi, bet vienīgā lasāmviela – kleinā valodā sarakstītas šo trokšņu radītāju lietošanas instrukcijas. Šoks nr. 1. Pēc tam atskanētu ieraksti, kur dažāda vecuma bērni un jaunieši mēģina skaļi lasīt un atbild uz jautājumiem par lasītā izpratni. Tas būtu šoks nr. 2. Tālāk varētu sekot nelasošas un lasošas sabiedrības ikdienas sarunas, kas atklātu ne vien abu grupu vārdu krājumu, bet arī IQ līmeni un interešu loku, – tas būtu šoks nr. 3, kam sekotu vēl citi. Ar pusi dienas pietiktu, lai rastos izpratne par problēmu un mainītos attieksme. Jo tieši pašvaldības vadītāju rokās ir naudas maks un izvēle, kā tērēt kaut vai tikai kultūrai atvēlēto budžetu. Iebērt to caurā zekē, apmaksājot izklaides pasākumus viendienišus un citas ārišķības bez pievienotās vērtības, vai ieguldot domātspējīgas sabiedrības veidošanai.

"Zelta ābele" ceturtajā gadu desmitā

Jau 31. reizi tiks pasniegtas grāmatu mākslas konkursa "Zelta ābele" balvas

LINDA KUSIŅA-ŠULCE

Ir jau zināms šī gada mūža balvas saņēmējs – mākslinieks Aldis Aleks, kurš ne tikai dizainējis daudzās latviskas grāmatas, piemēram, Gundegs Grīnmas vārdnīcu pētījumu par Raiņu un Aspaziju "Vīņpusi Alpiem", bet veidojis arī Latvijas Okupācijas muzeja fonda logotipu. Savukārt Gada mākslinieka titula īpašnieks, kā arī laureāts septiņās nominācijās noskaidrosies tikai svētnīcīgā balvu pasniegšanā 4. aprīļa vakarā.

Balvas rīkotāji – Latvijas Grāmatizdevēju asociācija (LGA) – definē, ka konkursa "Zelta ābele" pamatā ir ideja par grāmatu kā daudznozu speciālistu veidoto mākslas darbu, kas atklāj grāmatas saturu ar formas māksliniecisko veicināšanu, veidgribas piebilst, ka formā ir īpaši pēdējos gados – attieciski ne tikai uz grāmatas elementu izkārtojumu, bet arī materiāliem, kas izmantoti tās ražošanā. Šaliekot kolāžu no balvas 30 pastāvīgas gados apbalvotām grāmatām, izveidotos interesanta aina. Kas ļauj lūgt mainīties, vai izmaiņas kopējās tendences, un vai balva vajadzētu ko mainīt?

Mazāk, bet nesliktāk

Sogad konkursam pieņemti salīdzinoši mazāk grāmatu un arī pārsātašo izdevniecību skaits – tikai 33 izdevēji un 94 grāmatas pret 52 izdevējiem 102 grāmatām pērn, 54 izdevējiem 104 grāmatām 2022. gadā un – šķiet, tas arī konkursa rekords – 69 izdevēji 141 grāmatā 2021. gadā. Tomēr LGA valdes priekšsēdētāja Renate Pūka kvantitatīvo kritēriju neuzskata par viennozīmīgi negatīvu faktoru: "Ir redzams, ka šogad mazāk parstāvēti tie, kuriem izdevējdarbība nav pamatnodarbošanās – dažādas organizācijas, institūcijas, iestādes, arī muzeji. Tas varētu būt skaidrojams ar poligrāfijas cenu pieaugumu un to, ka šobrīd tiek rūpīgi ievērtēti, kam tērēt līdzekļus. No otras puses, daudziem kritiķiem ir cēlis kopējo konkursa kvalitātes līniju, jo agrāk bija jātūkst, ka nav īstas izņemšanas par to, kā diem būt jābūt konkursā tie sniedzamas grāmatas para mēriem."

Tomēr dizainers Aleksejs Muraško, kurš saņēma "Zelta ābeles" Gada mākslinieka balvu 2019. gadā un kuram šogad nominētas pavisam seš izdevēju septiņas grāmatas trīs kategorijās,

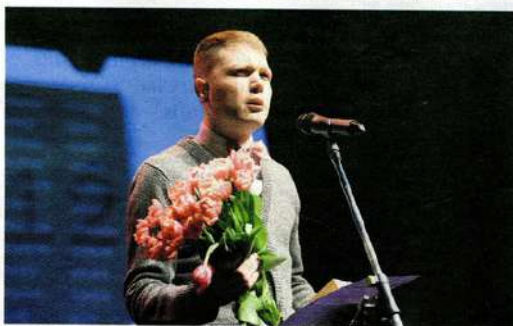

Balvas rīkotāji – Latvijas Grāmatizdevēju asociācija – definējuši, ka konkursa "Zelta ābele" pamatā ir ideja par grāmatu kā daudznozu speciālistu veidoto mākslas darbu.

uzskata, ka nominantu atlasē būtu jābūt vēl stingrāka: "Ir nominācijas, kurās konkurence ir ļoti spēcīga – tradicionāli tā ir daiļliteratūra, proza un arī dzeja, – un nominācijas, kurās balvai tiek izvirzītas gandrīz visas pietektas grāmatas." Tādējādi, viņš uzskata, tiek novērtēti arī A. Muraško dizainētās fotomākslinieciskās Aruna Baltenas darbs "Divas Ceslava Mīloša piļetas" – Aut. piez. saglabājis nominācija kategorijās, bet tas ir brīvākas nekā "Zelta ābele". Man tas šķiet parocīgi, jo mūsdienu žanri saplūst un pakļājas un ir grāmatas, kurās grūti noteikt, vai tā pieder dzejai vai prozai."

Tikmēr no "Zelta ābeles" kopš 2019. gada pazūdusi nominācija "Macibu grāmatas", kuru gan, pēc mākslinieka domām, nevajadzētu ignorēt kaut vai tādēļ vien, ka to tirāžas mēdz būt vislielākas. Rīgas Valsts tehnikuma direktore, poligrāfijas eksperte Dagnija Vanaga, kura vairākkārt piedalījusies "Zelta ābeles" žūrijā, atceras, ka no macību grāmatu nominācijas savulaik izlems atteikties ļoti neliela izdevēju skaits dēļ, kas darbojas saja

ņemianu vien, arī nominācija ir salīdzināšanā savstarpā.

Aleksejs Muraško, grāmatu mākslinieks: "Ir nominācijas, kurās konkurence ir ļoti spēcīga, un nominācijas, kurās balvai tiek izvirzītas gandrīz visas pietektas grāmatas."

ņemianu vien, arī nominācija ir salīdzināšanā savstarpā.

Arī šogad, tapat kā vairākkārt iepriekš, izkanceis aicinājums atsevišķās nominācijās sadalīt vēl sīkāk piemēram, veidojot kategorijas "Bērnu grāmatas" un "Jauniešu grāmatas". Tam gan zūrijā atkal nav pakļāvusies, tēzūrijas priekšsēdētāja Hina Brasliņa, jo iesniegto jau

nielu grāmatu skaits bijis pārāk mazs, lai nodrošinātu augstvērtīgu konkurenci, kamēr bērnu grāmatu kategorija tradicionāli ir viena no spēcīgākajām.

Ieņāk jaunie

Grāmatas veidošana ir daudz nianšu, par kurām lielāka daļa lasītāja nenojauš, nemaz vai iespējams, nojauš intuitīvi. Vai esat kādreiz apzināti pavērojuši, cik plata ir teksta daļa lapa, cik tā tuvu grāmatas locījuma vietai un ārmalam; cik grāmata lieļi burti un atstarpes starp rindām? Ir vēl daudz nianšu, kas lasītāja pieredzi padara patīkamāku vai sarežģītāku. Un, protams, ir arī svarīgi, vai grāmata pirmkārt tiek veidota tirgum, tātad zināmā mērā pakļauties iespējamo pieredzi vēlmēm, vai domāne mākslinieka vēlmē radīt grāmatu kā pirmkārt mākslas darbu, saka R. Pūka: "Grāmatas dizaina veidošana un makiēšana ir ļoti sarežģīts, daudzpusīgs un prasīgs process, kuru grūti apgūt tikai īsos lauros vai pašmācības ceļā, izcilus rezultātus var sasniegt tikai tie, kas šo jomu apguvuši profesionālu pasniegēju vadībā un strādā tajā ilgstoši."

UZZIŅĀ

KONKURSS "ZELTA ĀBELE 2023": 30 GRĀMATAS SEPTIŅĀS NOMINĀCIJĀS

- Visvairāk – astoņas – no nominācijām grāmatām izdevīs apgāds "Nepūrs", otrajā vietā ar četrām – Latvijas Nacionālā bibliotēka.
- Visvairāk nomināciju – septiņas – saņems dizainers Aleksejs Muraško.
- Līdz 28. martam visas konkursam "Zelta ābele" nominētās 2023. gada grāmatas iespējams apskatīt un pakļāstīt Rīgas Centālajā bibliotēkā.
- No izdevniecības "Latvijas Medij" bahair nominēta grāmata: Roberts Mūks "Sai dzīves ievāriņš kaut kā trīs". Dizainers – Aleksejs Muraško, fotogrāfijas – Ārēps Darovskis, jelzanas tipogrāfija.
- Portāls "LSM.lv" līdz 1. aprīļa puslīsten 23.59 ikviens var nobalsot par sevī ticamāko grāmatu katrā nominācijā.

Kā, domājams, ikviens, arī grāmatu māksla svarīgs ir samērs starp pieredzējušiem māksliniekiem, kuri brīvi pārvalda visas grāmatas veidošanas un ražošanas nianšas, un jaunajiem, kuri gatavi makt ar svaigām idejām. Ka Renate Pūka, tā Eina Brasliņa ar prieku piemin, ka tieši patlaban "Zelta ābele" šis līdzsvars ir jūtams – tiešā mērā pateicoties tam, ka jau vairākus gadus Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas katedra iespējams apgūt grāmatu grafiku.

Spīgus šī gada piemērs par jauno grāmatu mākslinieku spējam ir Aleksandra Rundes grāmata "Ko darīt, ja es kails pilsoņs", kura nominēta "Zelta ābele" bērnu un jauniešu grāmatu kategorijā, un jau saņemusi prestižo Bolooņas bērnu grāmatu gadatirgus balvu "Opera prime" jeb debijas balvu, saceršies ar vairāk nekā 3200 citiem māksliniekiem no 65 pasaules valstīm. "Cera, ka Aleksandra turpinās darboties grāmatniecībā, jo viņa ir viena no tiem māksliniekiem, kas ļoti jut grāmatu kā veselumu, neuztverot to tikai kā ilustrāciju kopumu", nosaka R. Pūka.

Turklāt Aleksandra Runde Bolooņas grāmatu gadatirgū pamantā jau pērn, kad viņas diplomāntu un arī Anetas Meleces grāmata "Zaudusais mēdžiņš" ilustrācijas tika izstādītas kopizstādē. Savukārt šogad starp Bolooņas grāmatu gadatirgus rīkotāju izvēlētajiem 79 pasaules labākajiem bērnu grāmatu māksliniekiem būs parstāvēti arī Elīnas Brasliņas darbi. Tas apliecina, ka mūsu grāmatu mākslinieki šobrīd jau droši var konkurēt pasaulē mērogā.

Sava laika spoguļi

Jau tā ir iespējams formulēt, kas "Zelta ābeles" balvas pastāvīgas laikā piedzīvojis vīstusiskās parvērtības, R. Pūka vispirms min poligrāfiskas iespējas: "Būtu neoreksti salīdzināt, piemēram, šogad pietektas grāmatas ar balvas pirmās kategorijas grāmatām, jo patlaban poligrāfiskās iespējas ir labākas, nekā tās bija pagājušā gadsimta 90. gados."

Viņa arī piebilst – izcilākie grāmatu mākslinieki ne tikai pārvalda dizaina veidošanas nianšas, bet arī prot izvēlēties savu ideju izdzīvīšanai piemērotāko materiālu – un tieši šis ir grāmatas īpašs spējams. Kaut gan elektroniskās grāmatas sevi tirgū pīciska arvien pārņemot, tās ir grāmatas, kas ir grāmatas, fotogrāfijām, arī mazajiem bērniem domātās ilustrācijās un darbošanās grāmatas –, kuras elektroniskā formātā izdoti nēz nav iespējams.

Turklāt R. Pūka norāda, ka pētījumi, pretēji intūicijai, apliecina – drukātas grāmatas ogļekļa pēds ir pat mazāka nekā elektroniskajai grāmatai, lai arī pēdējo ražošanai nav nepieciešams ne izcirst kokus, ne ražot tinti. Toties drukātas grāmatas gadījumā jau tagad iespējams izsekot visu sastāvdaļu ceļu, un nokomē ticams, ekoloģiskās prasības kļūs vēl stingrākas.

Ka daudzstāstju varu apstiprināt: kaut arī milu grāmatas to piedāvāto etību dēļ, izjauktā lasīšanas pieredzē ļoti svarīgs ne tikai grāmatas saturs un izskats, bet arī tas, kā tā iegūlas rokā, vai vāki ir gludi, matēti vai raupi; kāds papīrs izvēlēts iekļopāmi vai grāmatai ir, piemēram, šķirtenīte. Tikai šo elementu harmonisks kopums un saskaņa ar grāmatas noformējumu un saturu rada lasīšanas kā pieredzīvu pieredzi. D. Vanaga piebilst, ka tipogrāfijas un papīra režijoti pēdējos gados ļoti aktīvi iepazīstina ar jaunākajām tendencēm gan māksliniekiem, gan izdevniecībām, tādēļ Latvijas grāmatas kļūst arvien interesantākas, daudzveidīgākas un izdomas bagātākas. Tātad materiāla pietiek arī nākamajiem "Zelta ābeles" konkursiem. **22**

Avots: Kultūrzīmes

Datums: 20-03-2024

Ventspilī iespējas netiek palaistas garām

OKSANA ĀBOLIŅA

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Atbalsta biedrība izdevusi arhitekta Jāņa Dripes grāmatu *Kultūrtelpa – 21. gadsimta kultūras būves Latvijā*. Šogad vienlaikus ar arhitektu pasākumu *Baltā dūna 8.* martā, kad tiks pasniegtas balvas labākajiem arhitektūrā, koncertzālē *Latvija* notiks arī grāmatas atvēršanas svētki. Grāmatā starp 83 arhitektoniski veiksmīgiem Latvijas kultūras objektiem iekļautas arī septiņas Ventspils kultūrvietas – koncertzāle *Latvija*, Galvenā bibliotēka, Pārventas bibliotēka, Gāliņciema bibliotēka, Livonijas ordeņa pils, teātra nams *Jūras vārti* un zinātnes centrs *VIZIUM*. *Ventas Balss* aicināja arhitektu JĀNI DRIPU uz sarunu, lai viņš atklātu, kādēj grāmata tapusi un kāpēc izveļies aprakstīt tieši šīs mūsu pilsētas būves.

Kādas ir jūsu sajūtas, redzot paveikta darba rezultātu – savu grāmatu par kultūras būvēm Latvijā?

– Lai arī darbs pie grāmatas sagatavošanas paņēma pāris gadus, šobrīd man ir gandarījuma sajūta. Man ir prieks par savu kolēģu veikumu un lepnums par savu valsti. Gan Nacionālās bibliotēkas uzcelšana un Rundāles pils atjaunošanas noslēgums 2014. gadā, gan nesen pabeigtā vērienīgā Lielās estrādes pārbūve Mežaparkā vedināja domāt, ka ir nepieciešams apliecināt dokumentējums šim procesam. Dziesmu svētku 150 gadi un lieliski skanošā estrāde nostrādāja kā katalizators – ir istais laiks grāmatai par jaunajām Latvijas kultūras būvēm! Jecere bija par nedaudz pieticīgāku izdevumu, taču žurnālisti dažādu ar arhitektoniski veiksmīgu objektu Latvijā šajā gadsimtā ir uzcelts patiesi daudz, līdz ar to sanāca grāmata ar 392 lappusēm. Tajā ir apkopota vizuāla, fakti, vispārēja un profesionāla informācija par 10 Latvijas jaunajām bibliotēkām, 5 koncertzālēm, 20 muzejiem, 5 teātriem, 19 kultūras centriem un saietu namiem, 12 brīvdabas estrādēm un vasaras koncertzālēm un 12 būvēt kultūras izglītībai. Tik daudz un tik dažādu jomu kultūras būvju kā šī gadsimta ievadā nekad Latvijā 105 gadu vēsturē nav tapis. Grāmata nav Kultūras ministrijas vai valsts pasūtījums, tā ir mana privāta iniciatīva. Vērsos pie kolēģiem LNB Atbalsta biedrībā – un mana ideja guva atbalstu. Es rakstīju grāmatu, Atbalsta biedrība gādāja naudu. Vērsāmiem pie Kultūrkapitāla fonda, būvfirmām un pašvaldībām, tostarp arī Ventspils. Ir jāatzīst, ka Ventspils ir absolūta līdere jaunu kultūras objektu radīšanā vidēja lieluma pilsētās. Tāpēc jūsu pilsēta ir plaši parstāvēta grāmatā.

Apskatisim šos objektus. Sāksim ar koncertzāli *Latvija*. Ko jūs varat par to pastāstīt?

– Brīdī, kad Rēzeknē, Cēsis un Liepājā jau bija koncertzāles, es

ar neslēptu interesi raudzījos Ventspils virzienā. Kad? Mazā Ventspils tik skaisti sacenšas ar tieši divas reizes lielāko Liepāju. Ja Liepājā kaut kas ir, tad šķiet pašsaprotami, ka kaut kam tādādam ir jābūt arī Ventspilī. Ventspils gadījumā varam daudz aspektos lietot vārdu *ambīcija*. Un ventspilnieks ir ieguvējs. Viens no pašvaldības uzdevumiem jau ir sarūpēt finanses, pārliecināt valdību, piesaistīt Eiropas naudu – Ventspilij tas parasti izdodas. Vēl viena raksturīga Ventspils iezīme ir rīkošanās uz kvalitāti arhitektūras procesos. Konkurssi, autoru izvēle, termiņi, kvalitātes un finanšu plūsmu uzraudzība ir šai ostas pilsētai piemērotie raksturlielumi. Tie bija klātesoši arī Ventspils koncertzāles, Mūzikas vidusskolas un plašā labiekārtojuma isteno-

Ventspils gadījumā varam daudz aspektos lietot vārdu *ambīcija*. Un ventspilnieks ir ieguvējs.

šanas gaitā. Tur ir vesela profesionāļu komanda – Vitoliņš, Ābele, Bože, Dziedone, Blumbergs... Neesmu ventspilnieks, varu sejukt hierarhisko kārtību un kādu piemirst, bet visi, kuri projektē un būvē Ventspilij, zina, ka nekādas auklēšanās te nebūs.

Kad jūs pats pēdējo reizi bijāt koncertzālē?

– Koncertā sen. 2019. gadā koncertzāles atklāšanas pasākumā Visi zālē braši dziedāja himnu, bet Naurim Puntulim skanēja vislabāk. Vēlāk pāris reizes kopā ar pašmāju un ārvalstu arhitektiem esmu apmeklējis ēku un bijis lepns par tās būvniecības kvalitāti un sevdaģo arhitektūru. Britu izcelsmes vācu arhitekts Deivids Kūks iespaidojās no vācu mākslinieka

Kaspara Dāvida Fridriha 19. gadsimta 20. gados radītās gleznas *Ledus jūra*. Tajā redzamo ledus krāvumu līnijas veido koncertzāles siluetu. Tikai tonalitāte mainīta uz viegli zeltainu. Grāmatas tapšanas laikā arī biju Lielajā laukumā, vajadzēja dažu specifisku rakursu bildes. Tajā brīdī atkal pārliecinājos par lielisko arhitektu un pasūtītāju ideju par plašu ēkas atvēršanu un saikni ar parku, veidojot brīvības koncertus. Tā ir pievienotā vērtība koncertzālei, tāpat kā strūklaka ar simboliskiem buriņiem mastiem, kas ir jēgpilna tieši šai vietai. Ventspilī iespējas netiek palaistas garām!

Ko jūs varat pastāstīt par Galveno bibliotēku?

– Varētu teikt, ka tā jau ir vēsture, gadsimtu mija. Kad radās ideja par bibliotēkas pārveidi, biju Latvijas vēstnieks Zviedrijā. Vienojamies ar Ventspils vadību, ka arhitektiem, kuri pretendēja veidot Ventspils bibliotēku, būtu labi redzēt, kā Skandināvijā izskatās un funkcionē pašvaldību bibliotēkas. Zviedrijā ir labi piemēri, no kuriem mācīties. Kopā ar arhitektiem un toreizējo bibliotēkas vadītāju Ilzi Bunķi skatījām bibliotēkas Upsalā, Vesterosā, Sederteljē un Erebrū. Jau toreiz zviedru bibliotēkas raksturoja laba arhitektūra, atvērība, dabai draudzīgu materiālu lietojums un vienkāršība. Es Jura Pogas un kolēģu 2004. gadā isteno tajā Ventspils Galvenās bibliotēkas ēkā redzu šos principus izmantotus. Ir notikusi kvartāla reģenerācija ar dažādu būvperiodu vēsturisko ēku iekļaušanu bibliotēkas kompleksā, un veiksmīgi lietots koks jauno apjomu apdarē. Bibliotēka kļuva par impulsu Ventspils vēsturiskā centra pakāpeniskai sakārtošanai. Turpat blakus Rakstnieku un tulkotāju māja, tālāk Tirgus laukums un Amatu māja. Es ieskatu to par labu piemēru pārdomātam procesam ceļā uz labu rezultātu.

Kā nākamo gribas pieminēt Pārventas bibliotēku.

– Jau vairākkārt esmu teicis,

Foto: personiskais arhivs

Ir jāatzīst, ka Ventspils ir absolūta līdere jaunu kultūras objektu radīšanā vidēja lieluma pilsētās.

ka Ventspils ir Latvijas bibliotēku galvaspilsēta un Latvija ir bibliotēku zeme. Ņemot vērā iedzīvotāju skaitu un jauno bibliotēku skaitu – Ventspils gadījums ir īpašs. Atceros Pārventas bibliotēkas projektu konkursu. Es nenoīcēju, ka šādu projektu Latvijā celtnieki var labā kvalitātē uz būvēt. Pārventas bibliotēka ir ēka skulptūra. Ventspilnieki nenoīcēja, un *Pilsbūve 2009.* gadā to arī uzbūvēja. Bibliotēka kļuva par vietzīmi pilsētas daļai ar neizteiksmīgu padomju laika būvniecības mantojumu. Pārventas bibliotēka un tās vadošais arhitekts Pēteris Bajārs kļuva Latvijā un starptautiski pazīstami, saņēma Čada balvu arhitektūrā, kurai sekoja vairākas publikācijas pašmāju un ārvalstu profesionālajos žurnālos. Labs darbs izdarīts. Joprojām šī ēka ir ļoti atšķirīga visu pārējo bibliotēku kontekstā. Gan ar ārējo veidolu, gan iekšējā dizainu un apmeklētāju plūsmu virzību pa pandusiem.

Visjaunākā no visām būvēm – Gāliņciema bibliotēka. Kas par to ir sakāms?

– Arhitekti no biroja *Sarma & Norde* 2015. gadā pārliecināja žūriju un istenošanas procesā pasūtītāju par plastiskas formas

iespējamību. Kāds teiktu – Gāliņciems ir pilsētas normale, te var būt vienkāršāk... Bet Kuldiģas virzienā cilvēki brauc un no Kuldiģas puses brauc. Bibliotēka ir žests pret šo vidi un tās vēsturi. Gāliņciemā neliela bibliotēka darbojās jau kopš 1954. gada, kad tās izveide bija rakstnieka Herberta Dorbes iniciatīva. 2023. gadā uzceltā bibliotēka ir piemērs, kad no mazas bibliotēkas top liela. Gāliņciema bibliotēka ir arī sava veida pilotprojekts paplašinātam funkciju klāstam. Atvērtā un stuktotā ēka, kas ar savu plastiku ievērtē vērtīgos kokus un dabas ainavu, vairs nav tikai bibliotēka! Tā ir arī Gāliņciema apkaimes sociālais, informācijas, pakalpojumu un kultūras centrs, kurā bibliotēkas funkcija saturiski un vizuāli dominē. Tā ir jaunā publisko bibliotēku tendence – iekļaut pakalpojumu klāstā pašvaldībai svarīgas funkcijas. Ideja par dižkokiem pie bibliotēkas un koka simbolu iekļaušana ir skaista, man patīk ēkas ar stāstu. Tām ir pievienotā vērtība. Stikla ieloks vakara gaismās ir īpaši aicinošs. Atvērtības princips ir svarīgs jebkurai sabiedriskai ēkai. Ventspilī katrai no trīs jaunajām bibliotēkām ir sava vieta biblio-

Katrai sacensībai ir finišs ar rezultātu. Un katra pieminētā būve ir īpaša konkrētai vietai un funkcijai.

tēku hierarhijā un arhitektūras misija pilsētelpā.

Vēl viena īpaša būve ir Līvoniņas ordeņa pils, kuru arī esat iekļāvis grāmatā.

– Ventspils pils bija sava veida pionieris vairākos aspektos. 2011. gadā Liesma Markova Rīgas Biržas projektā un Pēteris Blūms Ventspils pili ar pārsegto iekšpagalmu parādīja, ka vecajā struktūrā var ienākt jauni un telpiski būtiski elementi, kas izmaina būves funkcionalitāti. Tā bija uzdrīkstēšanās – pārsegta pils ēkas iekšpagalmu. Protams, tur nekad nav bijis jumta, bet mūsu klimatiskajos apstākļos pagalmā iegūst pilnīgi citu vērtību. Britu muzejā Londonā arhitekts Normans Fosters to izdarījis milzu mērogā – un visa pasaule aplaudē! 18 pils atjaunošanas gadi snieguši vērtīgas atziņas. Tur loģiska vieta ir autentiskām ēkām daļām, dažādu būvperiodu uzslāņojumiem un izpētē balstītām vēsturisko formu un faktūru interpretācijām. Vēl vienā ziņā Ventspili var uzskatīt par piemēru – digitālo rīku ienākšana ekspozīcijā. *Dd studio* ar Jāni Mitrēvicu un kolēģiem ir viens no pirmajiem pozitīvajiem piemēriem Latvijā, kur digitālais ekrāns un tajā iekļautā informācija ļauj doties izziņas procesa dziļumā. Pils jums ir īpaša, jo tā ir gan pilsētas atpazīstamības zīme, gan vēstures liecību krājums. Un tikai pēc tam Latvijas kultūras aprītē pilnvērtīgi iekļaujas Bauskas, Krustpils, Alūksnes un citu mazpilsētu pils muzeji. Ventspils daudzos aspektos ir kā signāls valstij, kā pozitīvais piemērs.

Padomju laika mantojums teātra nams *Jūras vārti*. Kāpēc nolēmāt pieminēt arī šo objektu?

– Ēka, kurā atrodas teātra nams *Jūras vārti*, uzskatāmi parāda, kā var konvertēt padomju mantojumu. Zinu, skatuves mākslinieki teiks, ka klavieres grūti uz skatuves nogādāt, ka ir vēl kādas loģistikas vai akustikas nepilnības, bet ir jāsaprot, ka Ventspils ideja nekad nav bijusi pārveidot *Jūras vārtus* par isto un vienīgo koncertzāli, drīzāk otrādi – Ventspils skaidri definē-

ja: *Jūras vārti* būs teātra nams, vieta, kur atskaņos populāro mūziku un rādīs izrādes. Tas ir pārbūves mērķis. Un noteikti jāņem vērā, ka šī nav jaunbūve, kur visu var ideāli saplānot. Tā ir pārbūve, un katra pārbūve ir izteikti sarežģīta. Arhitekts Juris Poga to ir godam izdarījis.

Un, visbeidzot, grandiozā būve zinātnes centrs *VIZIUM*.

– Ventspilnieki lēma, ka pirmais konkurss zinātnes centram nav devis vēlamo rezultātu. Tā autori, protams, domāja citādi. Par 2022. gadā uzcelto ēku

man ir īpašs prieks, jo sekmēju visu trīs Baltijas valstu arhitektu iesaisti radošā sacensībā otrajā konkursā. Zinātnes centrs ir būve ar savu tēlu un stāstu, jaunākā Ventspils vietzīme – iebraucot Ventspili, tirdzniecības centrs vairs nav galvenais akcents. *VIZIUM* autors ir viens no Lietuvas vadošajiem arhitektiem Audrius Ambrass. 1962. gadā dzimušais arhitekts ir profesors Viļņas arhitektūras skolā, projektējis *Swedbank* centrālo ēku un biznesa centru *Baltic Hearts* Viļņā, kā arī bankas *Luminor* ēku Rīgā, *Skanstes* apkaimē. Autors ēku raksturo kā arhitektūras un dabas simbiozi – kāds tajā saskata laivas, kāds kāpas motīvu. Būve pilnīgi noteikti ir vārti uz Ventspils centru, zināšanām un jaunu pieredzi.

Mēs detalizēti runājam par septiņām nozīmīgām kultūras būvēm un pieminējam vēl vairākas. Piejūras muzeja jaunbūve arī drīz būs gatava, sporta un izglītības infrastruktūra arī sakārtota – tas viss pilsētā ar 30+ tūkstošiem iedzīvotāju. Būšu diplomātisks un neminēšu, kā no šī

komplekta Liepājai ar 60+ tūkstošiem iedzīvotāju trūkst. Katrai sacensībai ir finišs ar rezultātu. Un katra pieminētā būve ir īpaša konkrētai vietai un funkcijai. Nevar koncertzāli *Latvija* salīdzināt ar Gāliņciema bibliotēku, nevar *Jūras vārtu* gadījumā runāt par ēkas veidola novitāti, jo tā ir padomju laika mantojuma transformācija. Šodien nav stilīgi ēkas nojaukt un atstāt būvgružu kaučzes, šodien stilīgi ir būt taupīgiem un būves piemērot jaunai vajadzībai. Ventspils nav mantojusi UNESCO cienīgu vecpilsētu kā Kuldīgu, te vērtības jārada no jauna un pašu spēkiem. Kultūras būvju kontekstā tas, manuprāt, ir izdevies pārlicenoši.

Grāmatā aprakstītas daudzas būves, kas aptver visus valsts reģionus. Tā var kļūt par labu ceļvedi skaistu vietu apceļošanai Latvijā. Piemēram, kādi objekti ir iekļauti no citām Kurzemes pilsētām?

– No Liepājas ir iekļauti trīs objekti: koncertzāle *Lielais dzintars*, Hoijeres nams ar skaisto, atgūto vēstures auru un atjaunotais koncertdārzs *Pūt, vējiņi*. Noteikti ir vērts doties uz Talsiem un skatīt, kā padomju laika universālvēlaku var pārveidot par Galveno bibliotēku, kā izveidot daudzfunkcionālu Radošo sētu vēsturiskā kvartālā vai izbūvēt Sauleskalna estrādi. Talsu novadu grāmatā pārstāv arī Sabiles sinagoga – kultūras centrs, Rojas vasaras koncertzāle un Mērsraga estrāde. Kuldīga ar koprades un izglītības telpām bijušajā *Adatu* fabrikā un bibliotēku bijušajā sinagogā – atkal pārbūves, atkal jauna un vajadzīga funkcija. Grāmata ir ceļvedis Latvijas kultūrtelpā un lepnuma avots. Tā veidota divās valodās – var dāvināt viesiem un rādīt, cik bagāti esam. Katras sadaļas ievadā ir dots vispārīgs ieskaits par bibliotēkām, koncertzālēm, muzejiem, kultūras skolām, centriem, teātriem, estrādēm vai saietu namiem Latvijā, piešķirot izdevumam izziņas vērtību. Grafikas dizainu veidojis mans dēls – šī ir jau mūsu trešā grāmata. Lieliski, ja saikne ar bērniem īstenojas kopīgā darbā. Īpaša pateicība kolēģēm no LNB Atbalsta biedrības – bez direktores Kārinās Pētersones nebūtu finansējuma, bez projekta vadītājas Olitas Rozenbergas nekas nenotiktu, un bez Sanitas Kitajevas nebūtu pozitīvās publicitātes, mūsu sarunu ieskaitot.

Bijušās bibliotēkas telpas gaida jaunus nomniekus

JEĻENA NARUŠEVIČA

Pagājušā gada vasarā Gāliņciemā durvis vēra jauna, moderna bibliotēka, kas vienlaikus kalpo kā sabiedriskais centrs. Savukārt atbrīvotās telpas, kurās bibliotēka atradās 20 gadus, gaida jaunus nomniekus.

No 2003. gada Gāliņciema bibliotēka darbojās aptuveni 100 m² lielās telpās Kuldīgas ielā 110, vienā ēkā ar pilsētas poliklīnikas doktorātu. Pirms tam gandrīz pusgadsimtu Gāliņciema bibliotēka atradās mācītāj-

muižas ēkā Kuldīgas ielā 108 (tagad tas ir privātpašums). Kopš pagājušā gada vasaras, kad bibliotēka pārcēlās uz jauno, moderno ēku Kuldīgas ielā 138, kādreizējās bibliotēkas telpas Kuldīgas ielā 110, kas pie-

der pilsētas pašvaldībai, netiek izmantotas.

Pašvaldības SIA *Ventspils nekustamie īpašumi (VNI)* valdes priekšsēdētājs Armins Kleiberģis cer, ka telpas ilgi nepalik tukšas un jau drīzumā tajās ienāks jauns nomnieks. «Šobrīd piedāvājam telpas uzņēmējiem nomāšanai,» informēja Kleiberģis. Lai telpas būtu pievilcīgākas potenciālajiem nomnie-

kiem, kā arī lai uzlabotu energoefektivitāti, *VNI* uzstādījis siltumsūkni bijušo bibliotēkas telpu apkurei. Viena no telpu Kuldīgas ielā 110 priekšrocībām ir arī to pieejamība visiem apmeklētājiem, tai skaitā cilvēkiem invalīdu ratīņos.

Kā informēja *VNI* valdes priekšsēdētājs, bijušajām bibliotēkas telpām nav nepieciešams remonts, tomēr *VNI* ir ga-

tavi tās izremontēt pēc nomnieka vēlmes un gaumes, remonta izmaksas iekļaujot īres maksā. Pēc Kleiberģa teiktā, interese par telpu Kuldīgas ielā 110 nomu izrādā uzņēmēji no dažādām nozarēm, tai skaitā veselības aprūpes, izklaides biznesa u.c. *VNI* vadītājs cer, ka drīzumā ar vienu no pretendentiem tiks noslēgts telpu nomas līgums.

Avots: Ventas Balss

Datums: 02-02-2024

Veselavas pagasta bibliotēka nosvinējusi Jurgūsus. No telpām Veselavas muižā tā pārcēlusies uz bērnodārzu Bērzkrogā.

SARMĪTE FELDMANE, teksts un foto

“**T**e ir plašas un gaišas telpas,” “Druvai” atzina Ilga Tomsone. Viņa bibliotēkā nostrādājusi 48 gadus un atceras, kā muižas ēkā vien bibliotēka pārcēlusies četras reizes. “Bija nelielas telpas, pēdējā plašāka, bet tumša, iespīdēja tikai vakara saulīte,” atmiņās knēvas veselaviete un atzīst, ka pagasta ļaudis visos laikos bijuši diezgan katri lasītāji. Aizbūdinājās, ka muiža tūlu, kaut bibliotekāre veda un izsniedza grāmatas arī Bērzkrogā. “Te varbūt būs vairāk lasītāju, bērniem bibliotēka noteikti patiks,” vērtē I. Tomsone un atklāj, ka pati, cik acis ļauj, lasa, “Druvu” noteikti. Īpaši interesē, protams, rakstītais par Veselavu, bet arī Piebalgu, jo pati ir vecpiebaldzēniete.

Dabas dotās enerģijas pārzinātāja veselaviete Anna Lutere ar skaņām atfīrēja telpu, spēcīgāja ikvienu, kurš bija atnācis uz bibliotēkas atklāšanu jaunajās telpās. Klāt bija arī kaimiņi bērnodarņnieki, kuri iepriecināja ar dziesmu un dejojā. “Līdz šim braucu uz bērnodarņu, kopā lasījām grāmatas, tagad katrs var kļūt par bibliotēkas lasītāju, izvēlēties, ko paņemt uz mājām,” gandarīta par jaunajiem lasītājiem sacīja Ve-

Bibliotēka gaismas kalnā

◆PRIEKŠ PAR TELPĀM. Veselavas pagasta bibliotekāre Ingrida Rence (no labās) sarunā ar ilggadējo bibliotekāri Ilgu Tomsoni un veselavieti Skaidriti Cīruli pārrunā, kāda literatūra vairāk interesē lasītājus.

selavas pagasta bibliotēkas bibliotekāre Ingrida Rence un atgādināja, ka pagastā bibliotēka ir kopš 1923. gada. Sākumā tā atradās toreizējā pagastmājā, tad skolā, bet vairāk nekā pusgadsimtu muižas kungu mājā.

“Tagad bibliotēka ir gaismas kalnā, lasītāji gribēs to nākt,” uz-

svēra Cēsu Centrālās bibliotēkas direktore Natālija Krama un pastāstīja, ka līdz ar pārcelšanos bibliotēkā veikta inventarizācija un daudzas grāmatas, kuras novecojušas, norakstītas. “Priekuļu apvienības pārvalde izremontēja telpas, bērnodarņus un pārvalde iedeva dažas mēbeles, maksliņieks

Dainis Andersons palīdzēja ar padomu, kā iekārtot. Veselaviešiem tagad ir skaista, gaiša bibliotēka,” sacīja N. Krama un uzsvēra, ka jādoma, kādus te rīkot pasākumus, tikšanās. Bērnodarņa zālīte vakaros ir brīva.

“Esmu lasītāja no pagājušā gadsimta. Bibliotēka un lasītāji ir

viens vesel. Ja viena nav, nav arī otra. Būtiskākais, kā ieinteresēt lasītājus, viņi gadu gaitā ļoti mainījušies tāpat kā katrs no mums. Grāmatām jāatrod vieta katrā dzīvē,” teica Dace Kalniņa un pakāvējās atmiņās, kā 1986. gadā sāka būvēt bērnodarņu, bet pabeidza vien 1994. gadā. Pati pie jaunā bērnodarņa stādījusi kociņus.

Sanākušie uzsvēra, ka pats svarīgākais laikā, kad daudzas ēkas paliek tukšas, Veselavā rasts risinājums, kā tās piepildīt.

Priekuļu apvienības vadītāja Evita Štrante pastāstīja par ieceri, ka bērnodarņa ēkā būs satiekams sociālais darbinieks un pašvaldības policists, trešdienās klientus apkalpos valsts un pašvaldības vienotā klientu apkalpošanas centra speciāliste. Cēsu novada pašvaldības izpilddirektore Līga Bukovska informēja, ka ēkas otrajā stāvā paredzēts iekārtot tikšanās vietu jauniešiem. Novada jaunatnes darbinieki aicinās kopā, rīkos pasākumus. Veselavieši gan ierosināja, ka praktiskāk būtu, ja tur kopā varētu nākt ne tikai jaunieši, bet arī citi un katram būtu savs laiks. “Tas ir aspriežams. Jāveic arī telpu remonts,” atzina E. Štrante un piebilda, ka bibliotēkas pārcelšana pašvaldībai izmaksājusi ap 5000 eiro, kas lielākoties remontam nepieciešamo materiālu izmaksas, jo darbus veica saimnieciskā dienesta remontstrādnieks. Par grāmatu un mēbeļu pārvešanu gadāja saimnieciskais dienests. □

Avots: Druva

Datums: 22-03-2024

Bibliotēka kļuvusi par kultūrvietu

„Turlavnieki ir čakli lasītāji, bet pie mums pēc grāmatām brauc arī cilvēki no citiem novādiem,” teic Turlavas bibliotēkas vadītāja Sandra Brantevica. Un piekrit: šī iestāde ir kas vairāk par grāmatu krātuvi – tā ir kultūrvietu, kurā saticties ne vien ar savējiem, bet arī māksliniekiem vai dažādu arodu pratejiem.

ANALIZĒ, KAS INTERESĒ VAIRĀK

Jauno grāmatu iegādes limits ne tuvu nav tāds, lai izpildītu visas vēlmes. Gaumi palīdzot noteikt bibliotēku informācijas sistēma, kurā redzams, kādu nozaru darbi visbiežāk izsniegti. „Reizēm lasītāji izsaka savas vēlmes. Pa radio dzirdējuši, ka iznākusi grāmata par Raimondu Paulu, un interesējas, vai te arī būs. Meklēju jaunumus izdevniecību mājaslapās un veidoju savu iepirkumu. No mūsdienīgu literatūras priekšrocību tiek dota latviešu autoriem. Bet ar nezināmiem, kuri savas grāmatas izdevuši paši, esmu uzmanīga. Baidos kļūdināties un meklēju atsauksmes. Limita dēļ nākas kādam lasītājam atteikt, bet tad mīcīnu, ka varēs dabūt no Kuldīgas vai citas mūsu novada bibliotēkas.”

PALDIĒS PASTNIECIŅIEM

Sarežģītāka kļuvusi grāmatu apmaiņa starp bibliotēkām, jo šogad visām noteikts vienots darbalaiķis. Iepriekš ceturtdienas bibliotēkari izmantoja metodiskajam darbam, varēja aizbraukt uz Kuldīgu pēc pieteiktajiem izdevumiem. Tagad tas iespējams tikai sestdienās. Sandra teic paldies Turlavas pastnieciņiem, kuri pasūtīto atved darbdienās.

Gada sākumā Turlavas bibliotēkā, ieskaitot Ķīkurus, kur tagad skaitās pakalpojumu sniegšanas vieta, bija 644 lietotāji – gandrīz 60% pagasta iedzīvotāju. Lasītāju esot vēl vairāk, jo grāmatu bieži izlasa visa ģimene, bet reģistrējas tikai viens. Tāpat dažkārt uz viena vārda pamatā ceļo pa vairākiem daudzdzīvokļu nama mājokļiem.

GATAVOJAS AKREDITĀCIJAI

Bibliotēka gatavojas akreditācijai rudenī. Kāpēc tā vajadzīga? Vai gan varētu slēgt iestādi, kas daudzviet laukos nav tikai grāmatu krātuve, bet arī sniedz interneta pakalpojumus, ir satikšanās un kultūras vieta? Sandra atbild: „Laiki un paradumi mainās – jāiet līdzī, un gribas darbu darīt labi. Akreditācijai reizi pie-

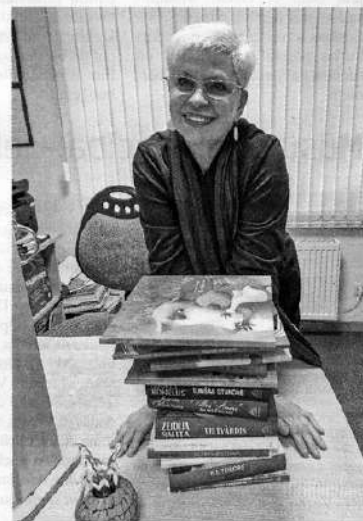
Lai bibliotēkas darbu pilnveidotu, ikviens aicināts līdz 30. aprīlim veidot klātienē vai anketā internetā: https://ej.uz/ptaupja_turlavas_biblioteka.

cos gados tiek vērtēts, vai strādājam pēc nosacījumiem. Mums galvenais ir tas, lai cilvēkam apmeklējums būtu ērts, patīkams, noderīgs. Pie mums brauc arī no Kuldīgas, Ventspils, no bijušā Liepājas rajona. Daudzi turlavnieki studē, un dažkārt elektroniskajā katalogā redzams, ka vajadzīgā grāmata ir tieši te.”

DIENAS PASĀKUMI

Bibliotēka ar kultūras namu blakus nekonkurē. „Auditoriju esam sadalījuši: tur darbojas pulciņi, notiek mēģinājumi un vakara pasākumi, pie mums dienā nāk tie, kuri vakarus grib pavadīt mājās. Tāpat ir laba sadarbība ar Turlavas pamatskolu, jo tur aktīvi pedagogi neaprobežojas tikai ar skolas pasākumiem. Kopā ar literatūras skolotāju Aiju Botsmani pagājušogad sākām literatūras stundas rīkot bibliotēkā: 7. klase izvēlējās grāmatas un gatavoja prezentācijas, lai ieteiktu citiem. Šogad tāda stunda būs 5. klasei. Vēl jāpiemin ilggadējā sadarbī-

Turlavas bibliotēkas vadītāja Sandra Brantevica priecājas par lasāmvielas papildinājumu, kas izvēlēts tieši pēc vietējo ļaužu gaumes.

ba ar skolotāju Guntu Freimani, rīkojot pasākumus 1.–4. klasei.”

RADOŠI LAUDIS IR ATSAUCĪGI

Ipašs stāsts Turlavas bibliotēkai ir par izstādēm un tikšanās ar interesantiem cilvēkiem. Lai gan telpa maza un daudz cilvēku nevar uzņemt, aicinājumiem

uz sarunu atsaukušies mūziķi un dzejnieki no tuvienu un tālienes, fotogrāfi, rokdarbnieces, mākslas pārstāvji u.c. Galvenās apmeklētājas ir bibliotēkas interešu kluba dalībnieces. Sandrai jau ir jaunas ieceres, un par visām viņa informē feisbukā.

Dainas Tafelbergas teksts un foto

Avots: Kurzemnieks

Datums: 19-03-2024

Pušmucovā atzīmē dzimtās valodas dienu

Valdis NAGLIS

21. februārī Pušmucovas bibliotēkā notika dzimtās valodas dienai veltīts pasākums “Tai sacieja muna baba”, kurā tika runāts par grāmatām latgaliešu valodā un vecāku un vecvecāku lietotajiem apvidus vārdiem, parunām un izteicieniem.

Latgaliešu valodas lietojums samazinās

1999. gadā UNESCO izveidoja dzimtās valodas piemiņas dienu, kuru katru gadu atzīmē 21. februārī. Tas ir vajadzīgs, lai veicinātu valodu un kultūru daudzveidību un daudzvalodību, jo aptuveni puse no pasaules valodām ir apdraudētas un vairums no tām ir uz izmiršanas sliekšņa. Tāds stāvoklis pasaulē redzams Indijā ar 196, ASV ar 192 un Brazīlijā ar 190 valodām. Latgalē tradicionālās izloksnes ir saglabājušās vislabāk, un latgaliešu rakstu valoda visspilgtāk atšķiras no latviešu rakstu valodas.

(Turpinājums 3. lpp.)

Pušmucovā atzīmē dzimtās valodas dienu

(Sākums 1. lpp.)

Tomēr mēs, Latgalē dzīvojošie, redzam, ka arī pie mums latgaliešu valodas lietojums samazinās. Lauku apdzīvotības samazinājums iespaido arī seno apvidvārdu un teicienu lietošanu. Tāpēc tikšanās reizē Pušmucovas kultūras namā pie bibliotekāres Ilgas Bažilevičas sapulcējušies dalībnieki ar savām atmiņām par senču lietotiem izteicieniem, vārdiem un interesantām dzīves situācijām.

Pasākuma ievadā nolasīts Ontona Slišāna dzejolis "Latgaļu volūda" un sākas latgalisko grāmatu apskats: "Kas bez iuzu, tys bez bādu", Ilzes Spergas "Dzeiveiba", Egītas Kancānes "Syltuo mola", Anneles Slišānes "Tuoroga stuosti" un komiksu grāmatas bērniem. Tiek atzīmēts, ka vietvārdu apkopošanu ir sācis Jezups Laganovskis 1979. gadā izdotajā grāmatā "Pasaules atklāšana".

I. Bazileviča atzīst, ka labi, ka ir iedzīvotāji, kuri runā savā mātes valodā – latgaliski. Tagad arī jaunā paaudze nekaunas runāt latgaļu mēlē, kad atrodas citur Latvijā: – Mēs gan nebijām tādi savā jaunībā, braukdami vilcienā no Rī-

Ainai Silovai sakrāts ap 300 vietvārdu.

gas, tikai pēc Jēkabpils pieturas atļāvamiem sarunāties latgaliski.

Piedalās apvidvārdu talkās

Par seno vārdu vākšanu un apkopošanu stāsta Ilga Rudoviča, kura ir lielāko daļu dzīves pavadījusi Ludzas novada Mežvidu pagasta Padolē. Ilga ir aktīva sieviete, kura piedalās dažādos pasākumos, labprāt ceļo un ir pārliecināta, ka viņai kā latgalietai nav nekā dārgāka par dzimto zemi, savu dzimtu un mājām. Lai saglabātu nosaukumus latgaliešu valodā, Ilga Rudoviča piedalījies arī Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūta rīkotajās vietvārdu un apvidvārdu talkās.

– Sākumā tā bija mana vājība – pierakstīt maz dzirdētus apvidvārdus, teicienus un receptes. Pašas noklausītie vārdi krājās, arī tādi, ko māmiņa bija stāstījusi. Jautāju kaimiņiem, cilvēkiem savā pagastā prasīju, ko tas nozīmē, un rakstīju skaidrojumus. Pirmais vārdiņš, ko ierakstīju, bija kvarta. Kvarta savulaik vecaimātei bija liela krūze. Tas bija kvatro, ceturta daļa no litra. Bija tādi, kas sen kaut kad dzirdēti, bet glabājas zemapziņā, kad tos dzirdi, vārdi "izlien" ārā. Piemēram, sipisniņš (biezpiens). Kad sakrājās ap 50 vārdiem, reģistrējos un sāku piedalīties apvidvārdu talkās, jo man likās, ka tas glabā ziņas par kultūru un sadzīvi, kā arī parāda pagasta īpatnības. Tagad man ir sakrājušies 505 vārdi.

Pagājušajā gadā, atzīmējot valodnieka Jāņa Endzelīna 150. dzimšanas dienu, I. Rudoviča tika ielūgta uz Latviešu valodas institūta rīkoto noslēguma pasākumu un par savu veikumu saņēmusi Atzinības rakstu.

Ilga Rudoviča dzīvo savā tēva mājā, kur izauga, kur uz katra soļa ir atmiņas.

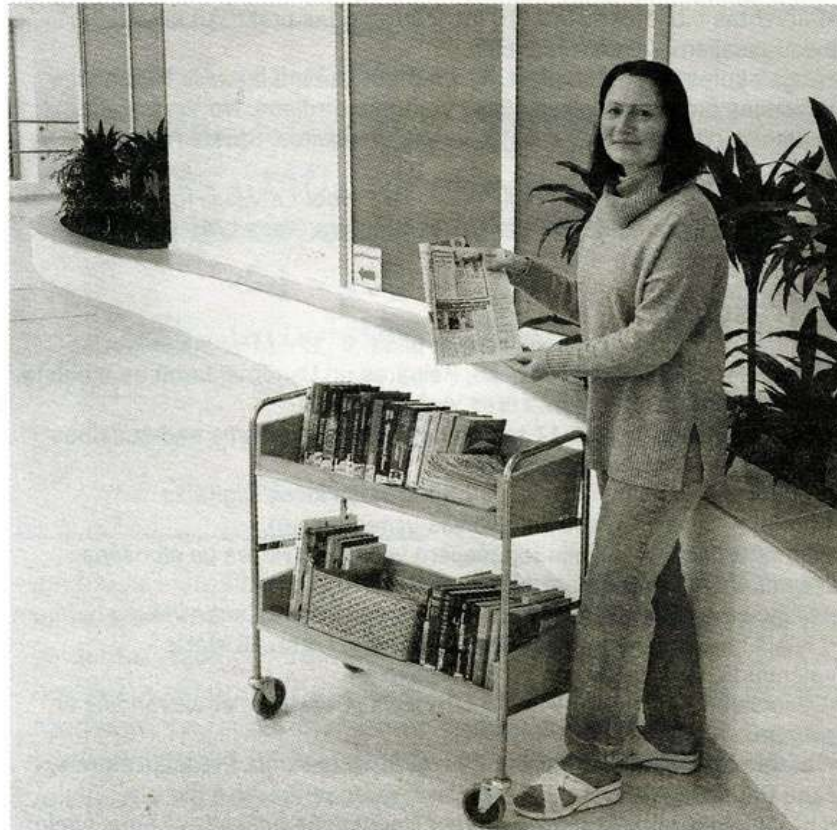
"Babiņas" nelamājās

Arī pārējie Pušmucovas tikšanās dalībnieki dalās ar saviem dzirdētajiem vietvārdiem un to skaidrojumiem. Ainai Silovai to ir ap 300, arī Sandrai Burbo ne mazums. Galdā tiek celtas vecmāmiņu gudrības: "Kad Tevi aizsūta pie kaimiņiem pēc mielēm (rauga), pa ceļam izdari vēl kādu darbu, lai nav jāatgriežas"; "kur pakriti, ti vaicoj Dīveņa". Visi ir vienprātīgi, ka "babiņas" nekad nav lamājušās. Ja arī bijis kāds skarbāks vārds, kā "suņa galva" vai "tuoroga pakausis", tad arī tajos ir tāda labsirdības pieskaņa.

Sanākušie izmēģina Balvu novada Upītē izdoto spēli "Čipierksneits" (latviski – šķipsniņa) un apspriež ideju radīt urbāno vārdnīcu. Tas būtu pilsētās dzīvojošo bērnu, kuri par latgaliskajiem izteicieniem dzirdējuši tikai no vecmāmiņām, vārdu krājums. Teiksim, "buļbu blēņas" (buļbu blīny).

Pasākuma dalībnieku konstatējums par apvidvārdiem un vietvārdiem ir: – Mums tā ir savu senču, savu piederīgo piemiņas saglabāšana, un jādara viss, lai tie nepazūd. □

Bibliotēkas piedāvājums slimnīcas pacientiem

Bibliotēka Ventspils slimnīcas telpās darbojas jau 10 gadus un ir viens no Galvenās bibliotēkas apkalpošanas punktiem. Medicīnas bibliotēkā slimnīcas 1. stāvā ik dienas pieejamos resursus izmanto kā medicīnas darbinieki un topošie ārsti vai māšas, tā arī pacienti, kuri nonākuši slimnīcā. Bibliotēkā pieejamas medicīnas nozares grāmatas un izdevumi, tai skaitā psiholoģijā, dietoloģijā, sporta medicīnā, kā arī pieejama literatūra topošajām un jaunajām māmiņām. Līdzās medicīnas literatūrai ir pieejami arī populārzinātniski izdevumi par veselīgu dzīvesveidu, daiļliteratūra un grāmatas bērniem. Katru pēcpusdienu slimnīcas bibliotekāre Liene dodas apgaitā pa slimnīcas palātām, piedāvājot grāmatas un žurnālus arī pacientiem, kuriem nepieciešams kādu laiku pavadīt slimnīcā. Pacientiem, kuri ir neredzīgi, vārdzirdīgi vai ar citādām lasīšanas grūtībām, pieejamas arī audiogrāmatas. Lai rūpētos par bibliotēkas apmeklētāju drošību, iegādāts arī grāmatu sterilizators, ar kuru tiek apstrādātas grāmatas, kas bijušas izsniegtas lasītājiem. Medicīnas bibliotēka ir atvērta katru darba dienu no plkst. 8.30 līdz plkst. 17. Ja esi medicīnas students, ārsts, medicīnas māsa vai vienkārši interesents vēlas uzzināt vairāk par medicīnas jomu, viņš ir laipni aicināts!

Avots: Ventas Balss

Datums: 13-02-2024

Aicina lasītāju pulkā cilvēkus ar redzes un uztveres traucējumiem

KRISTĪNE DUĻBINSKA

Kopš Ventspils bibliotēka pērn jūlijā sāka apkalpot lasītājus ar redzes un uztveres traucējumiem, šādu lasītāju skaits ir pieaudzis. Taču, iespējams, vēl ir cilvēki, kuri par iespēju saņemt pielāgotu lasāmvielu nezina.

Bibliotekāre Santa Šepetauska, kura ikdienā gādā par šiem lasītājiem un ir sastopama Gāliņciema bibliotēkā, stāsta, ka bibliotēkas piedāvājumā ir grāmatas un periodiskie izdevumi audioformātā, Braila rakstā, palielinātajā drukā un vieglajā valodā, kā arī tiek sniegta iespēja izmantot datoru ar specializētu aprīkojumu vājredzīgiem un neredzīgiem lietotājiem. Atnākot uz bibliotēku, lasītāji var arī iemācīties lietot audiogrāmatu lejupielādes sistēmu BALSS.

Tas, ka krājums, kas domāts cilvēkiem ar redzes un uztveres traucējumiem, atrodas Gāliņciema bibliotēkā, nebūt nenozīmē, ka lasītājam jāmēro ceļš līdz Gāliņciemam, – atliek vien piezvanīt pa tālruni 63624485 un pasūtīt vajadzīgo grāmatu, ko nosūtīs uz to bibliotēku, kas cilvēkam atrodas tuvāk. Var rakstīt arī e-pastā santa.sepetauska@ventspils.lv. Gan drukātos izdevumus, gan audiogrāmatas bez maksas var nogādāt lasītājam arī pa pastu. Arī atpakaļsūtījums lasītājam nebūs jāapmaksā.

Santa norāda, ka klienti nav tikai neredzīgi un vājredzīgi cilvēki. Tie ir arī cilvēki, kuru redze un uztvere pasliktinājusies vecuma dēļ vai pēc insulta. Bibliotēkā pieejamie materiāli noder bērniem, kuriem ir uztveres traucējumi vai arī vienkārši lēnāk iet ar lasīšanu.

Neredzīgo bibliotēkā Rīgā ierīkota studija, kur ierunā audio-grāmatas, un katru mēnesi to klāsts paplašinās. Lasītāji ar redzes vai uztveres traucējumiem visbiežāk pieprasa kriminālromānus un dāmu romānus. Studijā, ņemot vērā lasītāju pieprasījumu, ielasa arī sabiedrībā populāras grāmatas, piemēram, Lūsindas Railijas grāmatu sēriju par māsām. Ierakstīšanu finansē valsts. Populāras ir arī bērnu grāmatas, kas audioformātā pieejamas plašā klāstā. «Jaunums ir tas, ka mēs piedāvājam dažādu mācību literatūru – mācību grāmatas audioformātā. Piedāvājums pagaidām nav liels, bet ar laiku tas augs,» norāda bibliotekāre.

Lasītāji jau ir iezinājušies ceļu uz Gāliņciema bibliotēku. Biblio-

tēka labprāt sadarbojas ar Neredzīgo biedrības biedriem, aicina viņus uz Atvērto durvju dienām. Neredzīgo un vājredzīgo lasītāju ērtībai tieši iepretī bibliotēkai izveidota jauna autobusa pietura pēc pieprasījuma, lai būtu ērtāk izmantot sabiedrisko transportu.

Visvairāk pērnā gada otrajā pusgadā lasītāji izmantojuši digitālo krājumu un audiovizuālos resursus. Braila rakstā lasa tikai viena lasītāja. Februāra sākumā Gāliņciema bibliotēkā piedzīvots nebijis notikums – jaunajās telpās uzņemti Ventspils 1. pamatskolas viesi no Portugāles, kas atbraukuši šurp Erasmus+ programmas īstenošanas gaitā. Viesu vidū bija arī neredzīga sieviete, kura kļuva par pirmo apmeklētāju Gāliņciema bibliotēkā, kas visiem lasīja priekšā Brailā, turklāt latviski.

Bibliotēkā apskatāma un izmēģināma arī dažāda tiftotehnika jeb speciālie tehniskie palīgīdzekļi, kas paredzēti cilvēkiem ar funkcionāliem redzes traucējumiem vai anatomiskiem defektiem. «Ja ir interese par aparātu, uz kā klausīties audiogrāmatas, tad es parasti parādu *Robertu* – tas ir jaunākais modelis,» stāsta bibliotekāre, rādot par *Robertu* nosaukto speciālo magnetolu. Tas ir speciālais palīgīdzeklis cilvēkiem ar redzes problēmām ar reljefām un kontrastējoši dzeltenām, vieglāk pamanāmām un sataustāmām podziņām, lai cilvēks ar redzes problēmām var vieglāk tikt

galā. Vēl apskatāma un izmēģināma skaņas ierakstīšanas un atskaņošanas ierīce *Deizija* – multifunkcionāla iekārta, ko var pieslēgt pie interneta un izmantot to vai ārējo datu nesēju jeb *flešīnu*, klausīties raidierakstus.

Ja cilvēkam ir pirmā, otrā vai trešā redzes invaliditātes grupa, tad, vērstoties neredzīgo biedrībā vai rehabilitācijas centrā, viņš var pieteikties dažādu tiftotehnikas ierīču iegādei par ļoti simbolisku līdzmaksājumu.

Ventspils bibliotēkas direktore Astra Pumpura ir priecīga par to, ka tagad cilvēkus ar lasīšanas traucējumiem apkalpo Ventspils bibliotēkā, nevis atsevišķā neredzīgo bibliotēkas filiālē, kā tas bija iepriekš. Viņa mudina cilvēkus, kuriem ir problēmas ar redzi vai uztveri, izmantot piedāvātās iespējas un to, ka sūtījumus var nogādāt uz lasītājam tuvāko bibliotēku. Viņa atceras, ka agrāk sadarbībā ar Ventspils Augstskolas studentiem bijis jauks pakalpojums – priekšā lasīšana tiem cilvēkiem, kuri redzes problēmu dēļ paši lasīt nespēj – viņi ar mikroautobusu atvesti līdz bibliotēkai, kur brīvprātīgie viņiem lasījuši priekšā grāmatas. Ja lasītājiem būtu interese, šo pakalpojumu varētu atjaunot. Lasītāji, kuri vēlētos piedalīties priekšā lasīšanā, vai viņu tuvinieki aicināti zvanīt uz Gāliņciema bibliotēku pa tālruni 63624485 un pieteikties.

Foto: Kristis Kūla

Gāliņciema bibliotēkā var ne tikai saņemt grāmatas audioformātā, Braila rakstā vai palielinātajā drukā, bet arī iepazīt un izmēģināt speciālo magnetolu *Roberts* un citus palīgīdzekļus.

Avots: Ventas Balss

Datums: 20-02-2024

“Tēvzemītei” 30 !

Martā, izdodot 369. numuru, Ropažu novada pašvaldības informatīvais izdevums “Tēvzemīte” svin 30 gadu jubileju. Pirmo reizi “Tēvzemīte” ieradījās dienasgaismā 1994. gadā kā Stopiņu pagasta apkārtrakts, sākotnēji melnbalts, tikai 4 lappušu biežumā un par maksu – 2 santimti. Aizvadīto gadu laikā atbilstoši sabiedrības vajadzībām un dizaina un tehnoloģiju attīstībai izdevums ir pieredzējis būtiskas pārmaiņas, kopš 1998. gada sākuma tas ir bezmaksas, kopš 2008. gada – krāsains. Savukārt pēc 2021. gada Administratīvi teritoriālas reformas, kad tika apvienoti Stopiņu, Garkalnes, Ropažu novadi un Vangažu pilsēta, tika apvienoti arī šo pašvaldību informatīvie izdevumi, izvēloties jaunajam apvienotajam informatīvajam izdevumam nosaukumu “Tēvzemīte”.

Jāmin, ka bijuši Garkalnes novada informatīvais izdevums “Garkalnes Vēstis” tika izdots laikā no 1995. gada janvārī līdz 2021. gada jūnijam, bijuši Ropažu novada informatīvais izdevums “Ropažu Vēstis” tika izdots no 2005. gada decembra līdz 2021. gada jūnijam un Vangažu pilsētas (bijušā Inčukalna novada) informatīvais izdevums “Novada Vēstis” tika izdots laikā no 2010. gada decembra līdz 2021. gada jūnijam.

Sodien izdevums “Tēvzemīte” lasītājiem nodrošina plašu un aktuālu informāciju par Ropažu novada pašvaldības aktualitātēm, pieņemtajiem domes lēmumiem, kultūras, izglītības un sporta jaunumiem, pasākumiem un notikumiem, tā tirāža ir 16 500 eksemplāru. “Tēvzemīte” nav tikai informācijas avots, bet arī kanāls, kas veicina dialogu starp pašvaldību un novada iedzīvotājiem.

Anna Imbrate-Siliņa,
Ropažu novada pašvaldības informatīvo izdevuma “Tēvzemīte” ilggadējā redaktore

1994. gada martā iznāca pirmais Stopiņu pagasta avīzes – apkārtraksta “Tēvzemīte” numurs. Idejas un nosaukuma autors bija toreizējais Stopiņu pagasta padomes priekšsēdētājs Ilmārs Alberts Lūsis. Pirmajā lappusē bija publicēts aicinājums iedzīvotājiem rakstīt par aktuālām

tēmām: “Cik interesanta un saturīga būtu mūsu avīze, atkarīgs no mums pašiem.” Pirmsākumos melnbaltajai avīzei ir tikai četras lappuses un tā iznāk neregulāri. Pāris gadu laikā iznākšanas grafiks sakārtojās, un kopš 1996. gada avīze iznāk regulāri vien reizi mēnesī. Ļoti ātri avīzīte iegūst popularitāti un kļūst par galveno ziņnesi pagastā. Laikam ejot, drukātā prese mainās un atstās. 2003. gads nāk ar lielām pārmaiņām arī pagasta avīzītei. Mainās avīzes statuss, un “Tēvzemīte” kļūst par informatīvo izdevumu. Tas veidošanai tiek piešķirts redaktors, žurnālists Arvīds Dēģis. “Tēvzemīte” maina savu vizuālo izskatu un strukturē saturu.

2004. gadā darbu uzsāka jaunā redaktore Anna Imbrate, kura turpina darbu pie avīzes izdošanas nākamās 17 gadus. Galvenais mērķis ir informēt iedzīvotājus par domes darbību, pieņemtajiem lēmumiem, aktuālajiem notikumiem, kultūras un sporta pasākumu kalendāru. Neatņemama satura sastāvdaļa ilgu gadu ir dzimtsarakstu informācijas sadaļa. Veidojas veiksmīga sadarbība ar novada bibliotēkām, biedrībām, sporta un kultūras iestādēm.

Veidojas cieša sadarbība ar rakstu autoriem, tiek publicēti svarīgāko notikumu apkārti, veidotas intervijas ar novadam nozīmīgiem cilvēkiem,

kā arī tiek nodrošināts, lai izdevums būtu pieejams katram interesentam. Šo gadu laikā ir piedzīvoti daudzi notikumi, gan patīkami, gan satraucoši, un, tikai laikam aizejot, šķirotot “Tēvzemīti”, mēs redzam, cik daudz pozitīvu un iedvesmojošu mirkļu ir piedzīvots, cik daudz interesantu un iedvesmojošu rakstu ir lasīti. Paldies visiem, visiem autoriem! – gan pastāvīgajiem, gan tiem, kas kādreiz, iedvesmas vadīt, ir sagatavojuši rakstus, gan visām iestādēm un struktūrvienībām, kuras vienmēr bijušas ļoti atsaucīgas un sagatavojušas visu iedzīvotājiem nepieciešamo informāciju.

Daiga Brigmane,

Ulbrokas bibliotēkas vadītāja

Ulbrokas bibliotēkai vienmēr bijis patīkami kontaktēties ar “Tēvzemītes” veidotājiem. Kā avīzes pirmsākumus, tā – kļūstot par visa novada svarīgāko izdevumu.

Bibliotēka uzglabā periodiskos izdevumus, t. sk. vietējas nozīmes laikrakstus no to izdošanas pirmsākumiem. Kopš 2000. gada “Tēvzemītes” izdevumā regulāri publicējusies iestādes darbinieki. Gadu gaitā informējot iedzīvotājus gan par planotajiem, gan par īstenotajiem pasākumiem. Galvenokārt ar literatūru saistītām bibliotēkas aktivitātēm un projektiem par kultūrvēsturiskām tēmām.

Ulbrokas bibliotēkas elektroniskā kataloga Novadpētniecības sadaļā “Tēvzemīte” kā nozīmīga resursa vienība bibliogrāfiski sāka uzskaitīt no 2012. gada. Pirmais raksts, kuru atrodam, ir bibliotēkas vadītājas Daigas Brigmanes aicinājums piedalīties novada jostas ausanā.

Viena no plašākajām bibliotēkas informācijām tika sagatavota 2017. gada marta “Tēvzemītes” numurā kā vēltījums iestādes septiņdesmit gadu jubilejai. Sagatavotais materiāls atspoguļoja informāciju par bibliotēkas vadītājiem, bibliotēkas telpu atrašanās vietām un citiem vēstures faktiem.

Plašāk par bibliotēkas vēsturisko krājumu un grāmatu lasīšanas rituāliem jālasa jau minētajā 2017. gada “Tēvzemītes” 265. numura pielikumā *Ulbrokas bibliotēkai – 70*. Turpat atdzejojājas, dzejnieces, tulkojājas, tulces un novadnieces Indras Brūveres-Darulienes esēja par savu darbu, mājām un Ulbrokas bibliotēkas paveikto dzejnieka un atdzejojāja Pētera Brūvera vīnētā “Kalēji”. Izdevums lasāms drukātā formātā vai pievienotajā tīmekļa vietnē – <https://veej.lv/UB70>.

Bibliotēka atgādina, ka mūsdienīga, elektroniska pieeja “Tēvzemītes” eksemplāriem ir atrodama ne tikai Ropažu novada mājaslapā, bet gan arī Ulbrokas bibliotēkas elektroniskā kataloga tiešsaistes saturā un

informācijas apkopojumā. Digitāls vai drukāts saturs, jubilejas reizē informatīvais izdevums “Tēvzemīte” pelnījis pateicību par uzticību un ilggadēju sadarbību. Par komandas spēju saturiski mainīties un nebeidzot meklēt arvien jaunus izaicinājumus, par prasmi noturēt pareizos sirdspukstus un sajūsmā apbrīnot lasītāju pielūgsmi katrā nākamā numura priekšā. Bulgāru filozofs un garīgais skolotājs Pēteris Donovs ir teicis: “Turēsim cieņā dvēseles brīvību, gara spēku, prāta gaismu un sirds laabestību.”

Māra Zebauere,

Stopiņu PRB

Sirsnīgi apveicu mūsu “Tēvzemīti” ar 30 gadu jubileju! Ateceros drukātā izdevuma pirmos melnbaltos numurus, ko lasījām ar patiesu interesi, jo nebija daudz citu veidu, kā uzzināt par pagastā notiekošo. Uzskatu, ka pašvaldības avīze arī 2024. gadā ir svarīgs informācijas avots par aktualitātēm un notikumiem mūsu novadā. Paldies visiem pašvaldības darbiniekiem, kuri, gadiem ejot, ir veidojuši “Tēvzemīti” tādu, kādu to redzam šodien!

Vita Paulāne,

Ropažu novada pašvaldības domes priekšsēdētāja

Pašvaldības informatīvais izdevums ir viens no labas pārvaldības komunikācijas instrumentiem, kā pašvaldības iedzīvotājus, uzņēmējus un interesentus informēt par pašvaldības darbību, funkciju izpildi, pieņemtajiem lēmumiem un sabiedrības līdzdalības pasākumiem. Kopš 1994. gada “Tēvzemīte” ir izdota dažādos formātos un apjomā, attīstījusies un pilnveidojusies, ienākusi daudzās ģimenēs drukātā veidā vai elektroniski un sniegusi plašu informāciju par pašvaldības ikdienu. Priecē, ka informatīvais izdevums ir daudz iedzīvotāju pozitīvi novērtēts, kā iespēja uzzināt par novada aktualitātēm un izjust piederību vietējai kopienai.

Vēlos pateikt sirsnīgu paldies lasītājiem, informatīvā izdevuma veidotājiem, visiem rakstu autoriem, ieteikumu un konstruktīvas kritikas iesniedzējiem par kopdarbu, veidojot mūsu Ropažu novada pašvaldības ikmēneša informatīvā izdevuma saturu un vizuālo noformējumu. Lai veiksmīgs turpmākais informatīvā izdevuma “Tēvzemīte” darbības ceļš!

Ja informatīvo izdevumu savā pasta kastītē nesaņemat, sūtī ziņu uz e-pastu: tevzemite@ropazi.lv, norādot adresi, vai arī meklē tās elektronisko versiju pašvaldības mājaslapā www.ropazi.lv, sadaļā “Informatīvais izdevums “Tēvzemīte””.

Mārtiņš Pozņaks,

Sabiedrisko attiecību nodaļa

Avots: Tēvzemīte

Datums: 05-03-2024

Kas šodien ir laiks un laikabiedri?

Mūsaprāt, interesanti, talantīgi cilvēki – novadnieki, kas viesošanās reizē aktualizē laikabiedra nostāju kādā no kultūras darbības jomām. Māra Poļakova ir tulkotāja, kas tulko no krievu, vācu, angļu, sengrieķu, latīņu, jidiša, ivrita, baltkrievu un ukraiņu valodas. Sarunas gaitā mums jo īpaši nozīmīgi ir Māras tulkojumi no ukraiņu valodas, jo tiekamies februārī, kad ukraiņi otro, bet patiesībā desmito gadu aizstāv savu dzīvību, ģimeni, mājas. Karš ir neatgriezeniski mainījis noskaņojumu, pārliecību un skatījumu uz notikumiem un cilvēkiem, jo runājam par tulkotām grāmatām un kultūru kā kara sastāvdaļu. Liegas Piešiņas teiktajā par Māru ieklausāmiešiem: *“Kad Māra tulko īstus, sirsnīgus un godīgi izstāstītus stāstus par Ukrainā notiekošo, viņa mēdz raudāt.”* To apliecina neliels priekšlasījums no Māras jaunākā eseju izlases tulkojuma – Oksanas Zabužko “Planēta Vērmele”. Darba fragments ir par zaudētām mājām, māju smaržu un deportāciju. Saturs ir skaudrs, pamodinošs un aktuāls, lai mēs, iespējams, paguruši un pie kara pieraduši, tomēr spētu saglabāt modrību.

Oksanas Zabužko izlases pamatā ir 2020. gadā Kijivā iznākušais eseju krājums “Планета Полюнь”, tomēr īpaši latviešu izdevumam uzrakstīts ievads ar nosaukumu “Uzruna latviešu lasītājam”. Esejas atlasījusi pati autore, papildinot krājumu ar divu pēdējo gadu laikā presē publicēto, piemēram, eseju “Ko var mācīties no lielā blefā”, kas ar lielu interesi tulkota vismaz 23 valodās. Arhitektūra, valoda, ideoloģija, vienādas pilsētas un ielas ir tikai neliela daļa no totalitārisma filozofijas.

Uzrakstītais un šobrīd arī latviskots šķiet tik svarīgs, kur novērtējams gan autores skatījums, gan konteksts, kurā autore spējusi un prot ielikt vēs-

Tikšanās ciklā “Laikabiedri”. Ulbrokas bibliotēkā viesos tulkotāja Māra Poļakova sarunu ar kultūras žurnālisti Liegu Piešiņu. 2024. gada 20. februāris.

turiskus un kultūras notikumus. Šobrīd Māra Poļakova tulko Oksanas Zabužko romānu “Pamesto noslēpumu muzejs”. Bet ukraiņu kara bēgļes Darjas Kalašņikovas grāmatas “Ēna un jūra” atvēršanas svētki ir vienā dienā ar lasītāju tikšanos Ulbrokas bibliotēkā. Un tad seko Māras apsolījums priekšdienām, ka top kāds ukraiņu literatūras tulkojums no līksmās un priecīgās puses. Sadzirdam darbības vidi par četrdesmitgadniecēm un došanos uz laukiem pie vecmāmiņas.

Māras dzīves ceļš caur valodu un tulkotājas darba pieredzi ir saistīts ar dziļi personisku un patiesu attieksmi pret mājām: *“Mājas ir tur, kur ir mani koki un mani mākoņi. Tur, kur ar mani runā manā valodā.”* Te pat Stopiņu pagastā ir Māras dzimtās mājas un vecāki. Stopiņu mājas raksturo daudzas unikālas īpašības, kas atspoguļo gan reģiona vēsturi, gan šodienas dzīvi. Stopiņu pagasts ir viens no tiem reģioniem, kurā saglabājusies miera un klusuma atmosfēra. Ulbrokas bibliotēka 2013. gadā apzinājusi Stopiņu vecāko māju un to iemītnieku stāstus par māju vēsturi. Tostarp arī Institūta ielas māju –

seniori jeb “Akācijas”, kurā noticis arī Ulbrokas bibliotēkas organizētais Muzeju nakts pasākums “Rikšiem bērit es palaidu”. Šo māju stāsts turpinās, jo vienlaicīgi Ulbrokas bibliotēkas telpās vērojami Ulbrokas Mūzikas un mākslas skolas audzēkņu zaļajā praksē jeb plenērā veidoti darbi, kas apkopotī izstādē “Novada vēsturiskās mājas – “Akācijas””. Arī šis stāsts ir atgādinājums mainītai dzīves telpai un šodienas realitātei *māja – patvērums*. Klātesošo tikšanās ir vēstures un dzīvās atmiņas stunda, tikai joprojām atklāts jautājums – kā to pieņemt, kā ar to sadzīvot? Cerībā un vienlīdz novēlējumā, ka spējam rast gan emocionāla, gan filozofiska un analītiska satura izpratni mainīgajā un pārvērtējamajā kultūras vidē.

Nākamā tikšanās ciklā “Laikabiedri” notiks 19. martā plkst. 18.00, kad Ulbrokas bibliotēkā viesosies vēsturnieks **Martiņš Mintauris** sarunā ar kultūras žurnālisti **Liegu Piešiņu** par latviešu modernās kultūras veidošanos ilgajā 19. gadsimtā.

Daiga Brigmane,
Ulbrokas bibliotēkas vadītāja

Avots: Tēvzemīte

Datums: 05-03-2024

Tikšanās ar mākslinieci un bērnu grāmatu autori Initu Zērieti

Alojas skolēni ieklausās *Pūkainītes draugs* un *Runča sapņu dārza* autorē

8. marta pēcpusdienā ar Alojas Ausekļa vidusskolas sākumklašu skolēniem (kopumā 100 dalībnieku) tikās māksliniece un bērnu grāmatu autore Inita Zēriete. Viņa klātesošos tuvāk iepazīstināja ar savas pasakas *Pūkainītes draugs* galvenajiem varoņiem, izmantojot pašas pagatavotās izteiksmīgās roku lelles. Pasaka vēsta par draudzību un apliecina, ka draugi ir blakus ne tikai priekos, bet nāc palīgā arī grūtā brīdī. Nākamo autore pie-

dāvāja iepazīt pasaku *Runča sapņu dārzā*. Šoreiz klātesošajiem pašiem bija jāiejūtas pasaku varoņu – runča, kaķenītes, taureņa, mākoņa, gliemeža, saulītes un dažādu ziedu – lomās. Autore stāstīja pasaku, bet dalībniekiem bija jāsadzird sava varoņa vārds un jāpaceļ augšup attiecīgais attēls.

Tikšanos noslēdza neliela radoša darbošanās, ikviens no dalībniekiem saņēma autore grāmatu ilustrāciju izkrāsojamo

lapu. I. Zērietes grāmatas atšķiras no citu autoru darbiem arī ar to, ka katrā no tām līdzās krāsainajām ilustrētajām lapām ir iekļautas melnbaltās lapas, kas paredzētas paša pasakas lasītāja izkrāsošanai.

Tikšanās ar I. Zērieti noritēja ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu Alojas pilsētas bibliotēkas projektā *Lasīt prieks vienam*.

Sarmītes FRĪDENFELDES
teksts un foto

Avots: Auseklis

Datums: 19-03-2024

Svinību laikā tapusi mākslas darbu izstāde

REBEKA MIKSONE

Pārventas bibliotēkā līdz mēneša beigām apskatāma Ventspils Mākslas skolas audzēkņu darbu izstāde *Svinību laiks*, kas sasaucas ar Mākslas skolas 30 gadu jubileju.

Jaunā kalendārā gada iesākšana ar Mākslas skolas audzēkņu darbu izstādi Pārventas bibliotēkā jau kļuvusi par abpusēju tradīciju un gaidītu notikumu. Ventspils Mākslas skolas direktore Sanda Jaunbelzēja stāsta, ka 2023./2024. mācību gada pirmais pusgads aizvadīts svinību noskaņā, jo, kā jau ziņots, rudenī Mākslas skola svinēja 30 gadu jubileju. Tā laikā tapusi zīmējumi, gleznojumi, veidojumi, grafikas, animācijas, kā arī vēl citos mākslas veidos un tehnikās radīti darbi, kas apkopoti izstādē *Svinību laiks*. Turklāt ikkatram māksliniekam svētki ir arī iespēja redzēt savu darbu izstādē, piebilst Mākslas skolas direktore. Jubilejas laiks reizē bija īpašs arī ar to, ka ar iedvesmas stāstiem un radošām meistardarbnīcām pie audzēkņiem viesojās Ventspils Mākslas skolas absolventi, kuri izvēlējušies savu profesionālo dzīvi saistīt ar mākslu. Tāpēc, neskatoties uz to, ka darbi tapusi dažādos mācību priekšmetos un par dažādām tēmām saskaņā ar mācību programmu, tomēr emocionāli tos vieno svētku izjūta, turpina direktore.

Pēc izstādes atklāšanas svinīgās daļas audzēkņi baudīja prieku un pārsteigumu, ko sniedza iespēja izstādē redzēt savus un vienaudžu darbus.

«Es vienmēr mācu, ka vajag zīmēt tā, lai pašam patik. Tas ir pats galvenais kritērijs, – lai pašam būtu interesanti, jo tad patiks arī citiem,» saka pedagoge Ieva Pastare.

Izstādes atklāšanas pasākumā uz lielā ekrāna notika arī bērnu radīto animāciju pirmizrāde. Animācijas audzēkņi ilustrēja latviešu autoru dzejoļus. Mācību priekšmeta pedagoge Ieva Pastare stāsta, ka animāciju veidošana ir ne vien radošs, bet arī darbietilpīgs uzdevums, kas prasa laiku un pacietību. Lai izveidotu tikai vienu sekundi ilgu animāciju, nepieciešami ap-

tuveni 12 zīmējumi, kuru tapšanā tiek izmantota grafiskā planšete, līdz ar to, piemēram, minūti ilgai animācijai nepieciešami vairāk nekā 700 zīmējumi. «Es vienmēr mācu, ka vajag zīmēt tā, lai pašam patik. Tas ir pats galvenais kritērijs, – lai pašam būtu interesanti, jo tad patiks arī citiem,» sacīja Pastare. Viņa zināja teikt, ka animācija ir viens no audzēkņu gaidītākajiem mācību

Izstādē apskatāmi dažādos mākslas veidos un tehnikās radīti darbi, tostarp arī keramikas veidojumi.

Bērnu un jauniešu atbalsts un iedrošinājums kā mācību laikā, tā arī ārpus skolas ir skolotājas, kas bija klātesošas arī izstādes atklāšanas pasākumā.

priekšmetiem, jo, veidojot animāciju, «mākslinieks ir kā burvis, kas var atdzīvināt to, ko uzņēmīs». Un tas iedrošina bērnus izpausties radoši.

Izstādes atklāšanas pasākumā starp klātesošajiem bija ne vien darbu autori, viņu pedagogi un ģimenes locekļi, bet arī citi Mākslas skolas audzēkņi, kuri priecājas par skolas biedru veikumu un izstādes gala rezultātu. «Darbos ir jūtamas emocijas un tas, kā autori ir izpaudušies. Manuprāt, rezultāts ir ļoti veiksmīgs,» sacīja 7. kursa audzēkne Luīze Ozola. Kaut arī ne šajā izstādē, taču gan Luīzes, gan arī viņas kursa biedra Gustava Neimaņa radītie darbi ir bijuši apskatāmi dažādās Mākslas skolas rīkotajās izstādēs, un abi jaunieši atzīst, ka tādi brīži sniedz lielu gandarījumu par paveikto. Pēc viņu sacīta, izstādes vienlaikus rada arī veselīgu konkurenci Mākslas skolas audzēkņu vidū, jo tā ir papildu motivācija darbu paveikt pēc iespējas labāk, bet ne

«Galvenais ir pašam būt priecīgam par izdarīto,» teic Mākslas skolas audzēknis Gustavs Neimanis.

vienmēr tas ir pašmērķis. «Galvenais ir pašam būt priecīgam par izdarīto,» uzsvēr Gustavs. Abiem jauniešiem uzsāktās gaitas Ventspils Mākslas skolā tuvojas izskaņai – jau šovasar viņi svinēs izlaidumu. Vaicāti par ieguvumiem, Luīze un Gustavs saka, ka Mākslas skola ir vieta, kur izpausties. Tāpat viņi uzteic pedagogus par to, ka vienmēr ir iespēja dzirdēt sava darba novērtējumu – gan par to, kas izdevies labi, gan arī par vēl pilnveidojamām un uzlabojamām prasmēm. Viņu skatījumā, atgriezeniskā saite ir ļoti svarīga. Turklāt iedvesma vairojas darot, piebilst Gustavs.

Mākslas skolas audzēkņu darbi izkārtoti ne tikai Pārventas bibliotēkas ātrijā, bet arī periodikas nodājā un telpas daļā iepretim datoru rindai.

Avots: Ventas Balss

Datums: 13-02-2024

Gleznošana – laiks pašam ar sevi

Bieži vien mēs pat nenojaušam, cik radoši un talantīgi cilvēki ir mums apkārtnē. Alūksnes novada bibliotēkā jau vairākus gadus varam sekot līdz novadnieku radošajiem hobijiem ciklā "Alūksniešu vaļaspriekš". Līdz marta beigām apskatāma skaista gleznu izstāde, kuras autore ir alūksniete Ināra Cine. Gleznošana ir kā meditācija, tas ir laiks pašam ar sevi, un, kā sarunā ar laikrakstu atzīst I. Cine, viņa katrā darbā iegulda ne tikai savu laiku, bet arī emocijas.

Sevi par gleznotāju nesauc

Šobrīd alūksniete ar glezniecību nodarbojas ikdienā un mēģina to darīt katru dienu. Apskatot Ināras darbus, izceļas divas galvenās tēmas – ūdeņi un ziedu motīvi. Jūra izdodas tik dzīvi, ka var just tās tuvumu, un arī pati autore atzīst – ūdeņi viņai īpaši tuvi. Lai sirdi un dvēseli veicinātu pavasara tuvošanās, vērts apskatīt I. Cines gleznotos, krāsām bagātos ziedus. "Darbos ielieku savu enerģiju un emocijas, līdz ar to tas no manis prasa daudz, nepieciešamas lielas koncentrēšanās spējas," stāsta alūksniete. Viņa pieticīgi sevi par mākslinieci nesauc. "Esmu cilvēks, kurš nevar nosēdēt mierā. Man patīk visu laiku darboties, un gleznošana šobrīd ir mana ikdiens. Katra glezna top citādāk – ir bijis tā, ka vakarā, ejot gulēt, domāju, ka darbu būšu pabeigusi. Bet, piecēloties no rīta, paskatos ar svaigu skatienu un saprotu, ka kaut kas jāpamaina. Reizēm pie vienas gleznas strādāju

divas nedēļas, gleznojot katru dienu vairākas stundas," radošo procesu skaidro I. Cine.

Dāvina gleznas

Inārai vienmēr interesējušas krāsas, to pielietojums, tādēļ var teikt, ka krāsu pasaulē viņa dzīvojuši kopš bērnības. Pirms vairākiem gadiem tapis lielformāta darbs – sienu gleznojums kādā Balvu pirmsskolas izglītības iestādē. Alūksnietes draugiem un tuviniekiem ir paveicies, jo bieži vien jubilejās saņem kādu no krāšņajām gleznām. "Man patīk tas, ko daru, un vēl vairāk priecājos, ja arī citi to novērtē. Tas dod stimulu turpināt šo nodarbi," piebilst alūksniete.

Sagaidīt pavasari optimistiski

Kā pati par sevi saka, – Ināra esot spītīgais Mežāzis. Bez neatlaidības neiztikt. "Man patīk izmēģināt ko jaunu, patīk apgūt jaunas prasmes. Pagājušajā gadā internetā ieraudzīju aditas čības. Tad nu ķeros klāt rokdarbiem. Adiju, kamēr iznākums mani apmierināja," atceras I. Cine un uzsver, ka citi vaļasprieki gleznošanai nav izkonkurējuši, un viņa to dara katru dienu.

Gaidot pavasari, alūksniete visiem novēl optimismu un dzīvotgribu. "Pats galvenais ir miers un drošības sajūta," nosaka I. Cine. Sagaidīsim pavasari, priecājoties par novadnieces krāšņajām gleznām un apmeklējot Alūksnes novada bibliotēku. **ALB**

Teksts un foto: **Laura Felša**

ALŪKSNIETE INĀRA CINE sevi atradusi glezniecībā un laujas ūdeņu un ziedu motīvu gleznošanai ar eļļas krāsām uz audekla un kartona.

ALŪKSNIETE INĀRA CINE ļoti iemīļojusi jūru, ko attēlo arī savos darbos, – sievietes trauslums, kas mijas ar dabas varenību.

ALŪKSNES NOVADA BIBLIOTĒKĀ caur Ināras Cines gleznām sajūtamā pavasara tuvošanās.

◀ **KĀ ATZĪST** pati alūksniete, – sievietei pietāv gleznot ziedus. Ināra Cine pateicas Anitai Vēlinai, kura devusi daudz vērtīgu padomu pieaugušo gleznošanas apmācībās Alūksnes mākslas skolā.

FOTO: NO PERSONĪGĀ ALBUMA

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas

Datums: 22-03-2024